

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

hprg

VESTJYSK KOSTSKOLES ELEVSAMFUND

AARSSKRIFT 1938

VESTJYSK KOSTSKOLE 1887—1937

Statens pædagogiske Studiesamling
København

„Elevsamfundet“

Marts 1938

VESTJYSK KOSTSKOLE · TARM

Hermed følger Aarsskriftet 1938, der ved Skoleforstander Knud Strunges Død var gaaet i Trykken. Der vil senere blive udsendt et Skrift, som vil være viet Forstander Strunges Minde.

Venlig Hilsen

„ELEVSA MFUNDET“s BESTYRELSE

Carsskrift.

For Vestjyske-Kostskoles „Elevsamfund“
Deres ständige
Hjælp Voes.

Carhus, 11-5-38

Til
Undervisningsinspektøren for Gynnasierne

Højærede Hr. Undervisningsinspektør!
Da Undervisningsinspektørens Besøg paa
Vestjyske-Kostskole i Anledning af Sko-
lens 50-Aars-Jubilæum søndag den
29. Aug. 1937 er omtalet i Vestjyske
Kostskoles „Elevsamfund“ i disse Dage
indsendte Carsskrift, er det Forælinger
en speciel Glæde herved at bede
Undervisningsinspektøren modtage
medfølgende Eksemplar af sit

VESTJYSK KOSTSKOLES ELEVSAMFUND

AARSSKRIFT 1938

VESTJYSK KOSTSKOLE

1887—1937

RINGKJØBING

A. RASMUSSENS BOGTRYKKERI

1938

Statens pædagogiske Studiesamling
København

INDHOLD:

Jubilæumsdagen paa Vestjysk Kostskole	3
Et Billede af Jubilaren	7
Forstander Strunges Tale paa Vestjysk Kostskoles Jubilæumsdag	7
Vesterlands-Kantaten	17
Eksaminerne i Jubilæumsaaret	22
Generalforsamlingen den 29. August 1937	23
Ny Medlemsliste	25

At Løjtnant Perch ogsaa lavede andet end Kunster i Luften paa Vestjysk Kostskoles Jubilæumsdag fortæller ovenstaaende udmærkede Luftfotografi som Hr. Perch tog

JUBILÆUMSDAGEN PAA VESTJYSK KOSTSKOLE

Mens jeg en skøn Decemberdag ind under Jul gik omkring paa Skolepladsen i Vestjysk Kostskole i Tarm, stod pludselig for mig i Tankerne en af de store Dage — ja, vel den største i Skolens Historie — en Dag hvor Solen stod højere og dens Straaler varmede mere. — Det var Søndag den 29. Aug. 1937 — Vestjysk Kostskoles 50 Aars Jubilæumsdag. —

Jeg oplevede Dagen paany og fastslog med Glæde, at jeg endnu huskede den, selv i de mindste Enkeltheder. — Da derfor kort efter Nytaar »Elevsamfundet«s Formand henvendte sig til mig og bad mig skrive om Jubilæumsdagen paa Vestjysk Kostskole, modtog jeg med Glæde Opfordringen. — —

Søndag den 29. August var der Fest og Glæde paa Vestjysk Kostskole i Tarm. Mange Gæster var indbudt til at deltage i Jubilæumsfestlighederne, som blev kendt videnom; — for Gæsterne kom fra de forskellige Kanter af Landet. Mange havde gjort en lang Rejse og kom først til Skolens Fødestad, den lille By, Tarm, op ad Dagen. Det var derfor ikke underligt, at nogle var kommet disse tilrejsende Gratulanter og Fstedeltagere i Forkøbet.

Tarm By, hvis Stolthed og Kælebarn Vestjysk Kostskole utvivlsomt er, bragte paa forskellig Vis i Dagens allerførste Timer den 50-aarige og de to Mennesker, hvis Navne i Forbindelse med Dagen og gennem Tiden vil være indskrevet i Skolens Historie, Hr. Skoleforstander Strunge og Hustru, en smuk Tak for og Anerkendelse af, hvad Skolen har betydet for Byen og dens Børn.

3

store Opgave i Vestjylland og omtalte den Maade, Skolen havde løst den paa, idet Ministeren bl. a. udtalte: »Jeg ved, at Folk, der kan bedømme denne Skoles Arbejde, er fulde af Lovord om dens Resultater.«

Sluttelig ønskede Ministeren at Skolen ogsaa for Fremtiden maatte have gode Arbejdsvilkaar og give de unge Kundskaerne paa en saadan Maade, at de opdagede, at bagom det hele stod Livet, som kunde gøres saa rigt, naar blot de Krav det nu en Gang stillede til Menneskene opfyldtes, og den rette Forstaaelse heraf var til Stede. —

En smukkere Lykønskings- og Takketale kunde næppe være blevet en Skole til Del.

Da Undervisningsministerens Tale var endt, afsluttedes Højtideligheden i Gymnastiksalen, idet Hr. Strunge takkede Ministeren og alle, der havde deltaget i Højtideligheden.

Der fulgte herefter en mindre Pavse, i hvilken Skolen og de smukke Omgivelser med megen Interesse besaas.

Kl. 18 samledes omkr. 125 Gæster i Borgerhuset i Tarm, hvor Skolen var Vært ved en Fstmiddag.

Under denne rettede Hr. Strunge en særlig Tak til Amtmand Kærborg for den Forstaaelse og Velvilje, Amtmanden altid havde vist Vestjysk Kostskole. Amtmanden rejste sig — efter at pens. Førstelærer Jørgensen, Tarm, havde motiveret et Leve for ham — og holdt en Tale af den Slags, der spreder Munterhed og Begejstring. Amtmanden fremhævede Hr. Strunges »ukuelige Tro paa Fremtiden«. — »Den virker ligefrem overbevisende — selv paa Vestjyder«, lød Ordene, der oplyste Styrkegraden af Hr. Strunges Tro! Endvidere nævnte Amtmanden under megen Munterhed, at Skolen havde faaet Amtets økonomiske Bistand — for et Amtsraadsmedlems Vedkommende med den Motivering, at Vestjyllands egne Børn nu engang kunde blive Embedsmænd i deres Hjemstavn, saa at vi ikke skulde have ene Københavnerne herover at regere os! Amtmanden sluttede af med at udbringe et Leve for Hr. og Fru Strunge.

Undervisningsinspektør, Dr. phil. Højberg Christensen henvendte sig — efter i morsomme Træk til Munterhed for alle at have karakteriseret Vestjyden — i en særdeles velholdt Tale til Vestjysk Kostskoles Lærerforsamling og bragte Skolens Lærere en smuk og anerkendende Tak for deres færdige Arbejde for Skolen og dens Børn.

Men Vestjysk Kostskole og dens Gerning bliver ikke blot fulgt med Interesse af de, der har Skolen paa nærmeste Hold — af sine Bysbørn. Det saa man i hvert Tilfælde et slaaende Bevis for paa Jubilæumsdagen.

Op paa Formiddagen, og navnlig i Løbet af Middagstimerne, sluttede Skolens gamle Elever og Venner, fra de ældste til de yngre, talrigt op paa Skolens Grund efter i straalende Solskin at være gaact gennem en hel Flagallé — Tarms flagende Hovedgade — for at komme fra den lille Bys Station om til Skolen.

Paa Festpladsen saas bl. a. i Menneskemængden Undervisningsminister Jørgen Jørgensen, Undervisningsinspektør Dr. phil. Højberg Christensen og Amtmand Karberg, Ringkøbing, der alle havde vist Skolen den Ære efter Indbydelse at deltage i Jubilæumshøjtidelighederne.

I Minutterne der gik indtil Skolens Gymnastiksal aabnedes for Festsdeltagerne, holdt en af Skolens gamle Elever, Flyverløjtnant P. Perch, disses Interesse fangen ved en elegant Flyveopvisning over Skolens Grund.

Kl. pr. 15 stod Skoleforstander Strunge paa Talerstolen i Gymnastiksalen og bød alle hjertelig Velkommen — og den egentlige Jubilæumshøjtidelighed tog sin Begyndelse.

Hr. Strunge holdt nu en af de Taler, som kom til at markere Dagen. I jævne og bramfrie Ord henvendte Forstanderen sig til Tilhørerne og tolkede — efter gennem en smuk Indledning paa fortræffelig Vis at have karakteriseret »Vesterlandet« og Vestjyden — Skolens Historie gennem de forløbne 50 Aar.

(Jeg kom gerne nøjere ind paa Forstanderens Tale; men da Elevforeningens Formand har ladet mig vide, at Hr. Strunges Tale vil blive gengivet Ord for Ord til andet sammesteds som nærværende lille Bidrag, vil jeg undlade at gaa Hr. Strunge i Bedene og derved skaane mine Læsere for Gjentagelsens trættende Virkning.

Hr. Strunges Tale efterfulgtes af Afsyngelse og Recitation af en af Forstanderen skreven Kantate — »Vesterlands-Kantaten« — hvortil der var sat skøn Musik, som fik en særdeles smuk og virksomhedsfuld Udførelse under Medvirken af Orkester og Kor- og Solosang.

Herefter besteg Undervisningsminister Jørgen Jørgensen Talerstolen og bragte en anden af de Taler, som vil huskes længe efter.

Undervisningsministeren talte — efter at have paapeget at vor Tids Krav til de unge bevirker, at Interessen for deres Skoleudrustning ligger os saa stærkt paa Sinde som ingensinde før — om de Opgaver og det Ansvar, det ældre Slægtled her har over for det yngre. Med Glæde fulgte man Ministerens Tale videre, idet han bl. a. stærkt betonede, hvor stor Betydning det har for de unge, at deres Tro paa Fremtiden — »den Tro, som ingen Ungdom kan undvære« — faar Lov at forblive ubeskaaret. Ministeren udtalte, at Livet krævede Kundskaber af de unge. De Kundskaber kunde og burde Skolen give dem; men netop paa dette Punkt maatte den kende sin Begrænsning: »Ungdommen maa ikke gøres til livsfjerne Mennesker, tværtimod: Kundskaberne skal tjene som Grundlag for en rig, menneskelig Udvikling.«

sentant for Realskoleforeningen, medbragte Lykønskninger fra denne og ved en velfortjent Hyldest mindedes Fru Strunge som den uforlignelige Værtinde ved tidligere Lejlighed,

at en gammel Elev, Skovrider Thyssen, Ebeltoft, og Lærer Malling, Varde, i smukke, varme Ord mindedes Forstanderparret S. Madsen Mygdal og deres Tid.

Endelig afsluttede Hr. Strunge Festmiddagen, og Deltagerne samlede atter paa Skolen.

Her stod det i Festens Tegn i den skønne, lune Sensommeraften! Paa Skolepladsen parkerede mange Biler, og Skolens smukke Have var festligt illumineret. Al Skolens nuværende og tidligere Ungdom dominerede her. Nu var deres Tid kommet. Nu markeredes Festen af behuede Studenter og unge Gymnasiaster og Realskoleelever af begge Køn i Festpaaklædning. Man tænkte nu uvilkaarligt paa Undervisningsministerens Ord, for her var ingen livsfjern, af Kundskaber og Terperi ødelagt Ungdom — men en oprigtig, glad og frisk Ungdom, der var en Pryd for Skolen, som den kan være stolt af. Den ungdommelige Livsglæde gav sig bl. a. Udslag i livlig Deltagen i Dans lige til de smaa Timer. —

Ja, saadan er det Indtryk, jeg fik af Vestjysk Kostskoles 50 Aars Jubilæumsdag, saadan har jeg bevaret det til i Dag — og det er mit stille Ønske, at jeg maa kunne bevare det saadan længe endnu.

At Løjtnant Perch ogsaa lavede andet end Kunster i Luften paa Vestjysk Kostskoles Jubilæumsdag fortæller ovenstaaende udmærkede Luftfotografi som Hr. Perch tog

JUBILÆUMSDAGEN PAA VESTJYSK KOSTSKOLE

Mens jeg en skøn Decemberdag ind under Jul gik omkring paa Skolepladsen i Vestjysk Kostskole i Tarm, stod pludselig for mig i Tankerne en af de store Dage — ja, vel den største i Skolens Historie — en Dag hvor Solen stod højere og dens Straaler varmede mere. — Det var Søndag den 29. Aug. 1937 — Vestjysk Kostskoles 50 Aars Jubilæumsdag. —

Jeg oplevede Dagen paany og fastslog med Glæde, at jeg endnu huskede den, selv i de mindste Enkeltheder. — Da derfor kort efter Nytaar »Elevsamfundet«s Formand henvendte sig til mig og bad mig skrive om Jubilæumsdagen paa Vestjysk Kostskole, modtog jeg med Glæde Opfordringen. — —

Søndag den 29. August var der Fest og Glæde paa Vestjysk Kostskole i Tarm. Mange Gæster var indbudt til at deltage i Jubilæumsfestlighederne, som blev kendt videnom; — for Gæsterne kom fra de forskellige Kanter af Landet. Mange havde gjort en lang Rejse og kom først til Skolens Fødestad, den lille By, Tarm, op ad Dagen. Det var derfor ikke underligt, at nogle var kommet disse tilrejsende Gratulanter og Fstedeltagere i Forkøbet.

Tarm By, hvis Stolthed og Kælebarn Vestjysk Kostskole utvivlsomt er, bragte paa forskellig Vis i Dagens allerførste Timer den 50-aarige og de to Mennesker, hvis Navne i Forbindelse med Dagen og gennem Tiden vil være indskrevet i Skolens Historie, Hr. Skoleforstander Strunge og Hustru, en smuk Tak for og Anerkendelse af, hvad Skolen har betydet for Byen og dens Børn.

Men Vestjysk Kostskole og dens Gerning bliver ikke blot fulgt med Interesse af de, der har Skolen paa nærmeste Hold — af sine Bysbørn. Det saa man i hvert Tilfælde et slaaende Bevis for paa Jubilæumsdagen.

Op paa Formiddagen, og navnlig i Løbet af Middagstimerne, sluttede Skolens gamle Elever og Venner, fra de ældste til de yngste, talrigt op paa Skolens Grund efter i straalende Solskin at være gaaet gennem en hel Flagallé — Tarms flagende Hovedgade — for at komme fra den lille Bys Station om til Skolen.

Paa Festpladsen saas bl. a. i Menneskemængden Undervisningsminister Jørgen Jørgensen, Undervisningsinspektør Dr. phil. Højberg Christensen og Amtmand Karberg, Ringkøbing, der alle havde vist Skolen den Ære efter Indbydelse at deltage i Jubilæumshøjtidelighederne.

I Minutterne der gik indtil Skolens Gymnastiksal aabnedes for Festseltagerne, holdt en af Skolens gamle Elever, Flyverløjtnant P. Perch, disses Interesse fangen ved en elegant Flyveopvisning over Skolens Grund.

Kl. pr. 15 stod Skoleforstander Strunge paa Talerstolen i Gymnastiksalen og bød alle hjertelig Velkommen — og den egentlige Jubilæumshøjtidelighed tog sin Begyndelse.

Hr. Strunge holdt nu en af de Taler, som kom til at markere Dagen. I jævne og bramfri Ord henvendte Forstanderen sig til Tilhørerne og tolkede — efter gennem en smuk Indledning paa fortræffelig Vis at have karakteriseret »Vesterlandet« og Vestjyden — Skolens Historie gennem de forløbne 50 Aar.

(Jeg kom gerne nøjere ind paa Forstanderens Tale; men da Elevforeningens Formand har ladet mig vide, at Hr. Strunges Tale vil blive gengivet Ord til andet sammesteds som nærværende lille Bidrag, vil jeg undlade at gaa Hr. Strunge i Bedene og derved skaane mine Læsere for Gentagelsens trættende Virkning.

Hr. Strunges Tale efterfulgtes af Afsyngelse og Recitation af en af Forstanderen skreven Kantate — »Vesterlands-Kantaten« — hvortil der var sat skøn Musik, som fik en særdeles smuk og virkningsfuld Udførelse under Medvirken af Orkester og Kor- og Solosang.

Herefter besteg Undervisningsminister Jørgen Jørgensen Talerstolen og bragte en anden af de Taler, som vil huskes længe efter.

Undervisningsministeren talte — efter at have paapeget at vor Tids Krav til de unge bevirker, at Interessen for deres Skoleudrustning ligger os saa stærkt paa Sinde som ingensinde før — om de Opgaver og det Ansvar, det ældre Slægtled her har over for det yngre. Med Glæde fulgte man Ministerens Tale videre, idet han bl. a. stærkt betonedede, hvor stor Betydning det har for de unge, at deres Tro paa Fremtiden — »den Tro, som ingen Ungdom kan undvære« — faar Lov at forblive ubeskaaret. Ministeren udtalte, at Livet krævede Kundskaber af de unge. De Kundskaber kunde og burde Skolen give dem; men netop paa dette Punkt maatte den kende sin Begrænsning: »Ungdommen maa ikke gøres til livsfjerne Mennesker, tværtimod: Kundskaberne skal tjene som Grundlag for en rig, menneskelig Udvikling.«

Undervisningsministeren understregede herefter Vestjysk Kostskoles store Opgave i Vestjylland og omtalte den Maade, Skolen havde løst den paa, idet Ministeren bl. a. udtalte: »Jeg ved, at Folk, der kan bedømme denne Skoles Arbejde, er fulde af Lovord om dens Resultater.«

Sluttelig ønskede Ministeren at Skolen ogsaa for Fremtiden maatte have gode Arbejdsvilkkaar og give de unge Kundskaberne paa en saadan Maade, at de opdagede, at bagom det hele stod Livet, som kunde gøres saa rigt, naar blot de Krav det nu en Gang stillede til Menneskene opfyldtes, og den rette Forstaaelse heraf var til Stede. —

En smukkere Lykønskings- og Takketale kunde næppe være blevet en Skole til Del.

Da Undervisningsministerens Tale var endt, afsluttedes Højtideligheden i Gymnastiksalen, idet Hr. Strunge takkede Ministeren og alle, der havde deltaget i Højtideligheden.

Der fulgte herefter en mindre Pølse, i hvilken Skolen og de smukke Omgivelser med megen Interesse besaaes.

Kl. 18 samledes omkr. 125 Gæster i Borgerhuset i Tarm, hvor Skolen var Vært ved en Festmiddag.

Under denne rettede Hr. Strunge en særlig Tak til Amtmand Karberg for den Forstaaelse og Velvilje, Amtmanden altid havde vist Vestjysk Kostskole. Amtmanden rejste sig — efter at pens. Førstelærer Jørgensen, Tarm, havde motiveret et Leve for ham — og holdt en Tale af den Slags, der spreder Munterhed og Begejstring. Amtmanden fremhævede Hr. Strunges »ukuelige Tro paa Fremtiden«. — »Den virker ligefrem overbevisende — selv paa Vestjyder«, lød Ordene, der oplyste Styrkegraden af Hr. Strunges Tro! Endvidere nævnte Amtmanden under megen Munterhed, at Skolen havde faaet Amtets økonomiske Bistand — for et Amtsraadsmedlems Vedkommende med den Motivering, at Vestjyllands egne Børn nu engang kunde blive Embedsmænd i deres Hjemstavn, saa at vi ikke skulde have ene Københavnerne herover at regere os! Amtmanden sluttede af med at udbringe et Leve for Hr. og Fru Strunge.

Undervisningsinspektør, Dr. phil. Højberg Christensen henvendte sig — efter i morsomme Træk til Munterhed for alle at have karakteriseret Vestjyden — i en særdeles velholdt Tale til Vestjysk Kostskoles Lærerforsamling og bragte Skolens Lærere en smuk og anerkendende Tak for deres fortjenstfulde Arbejde for Skolen og dens Ry.

Da Undervisningsinspektøren havde talt til Endé, rejste cand. mag. Gerhard Andersen sig og besvarede paa Lærerkollegiets Vegne i en elegant og formfuldendt Tale Undervisningsinspektørens Tale for at slutte af med at udbringe et Leve for denne.

I Aftenens Løb fulgte ved Middagsbordet mange Taler af Venner og bekendte af Skolen. Her skal nævnes, at Tarm Bys Borgmester, Sogneraadsformand Hartvig Gravesen, paa Byens Vegne — idet han udtalte sin Glæde over Skolen — bragte Hr. og Fru Strunge en Tak for deres store Indsats,

at Overlærer Ingv. Nielsen, Bagsværd, der var til Stede som Repræ-

sentant for Realskoleforeningen, medbragte Lykønskninger fra denne og ved en velfortjent Hyldest mindedes Fru Strunge som den uforglignelige Værtinde ved tidligere Lejlighed,

at en gammel Elev, Skovrider Thyssen, Ebeltoft, og Lærer Malling, Varde, i smukke, varme Ord mindedes Forstanderparret S. Madsen Mygdal og deres Tid.

Endelig afsluttede Hr. Strunge Festmiddagen, og Deltagerne samledes atter paa Skolen.

Her stod det i Festens Tegn i den skønne, lune Sensommeraften! Paa Skolepladsen parkerede mange Biler, og Skolens smukke Have var festligt illumineret. Al Skolens nuværende og tidligere Ungdom dominerede her. Nu var deres Tid kommet. Nu markeredes Festen af behuede Studenter og unge Gymnasiaster og Realskoleelever af begge Køn i Festpaaklædning. Man tænkte nu uvilkaarligt paa Undervisningsministerens Ord, for her var ingen livsfjern, af Kundskaber og Terperi ødelagt Ungdom — men en oprigtig, glad og frisk Ungdom, der var en Pryd for Skolen, som den kan være stolt af. Den ungdommelige Livsglæde gav sig bl. a. Udslag i livlig Deltagen i Dans lige til de smaa Timer. —

Ja, saadan er det Indtryk, jeg fik af Vestjysk Kostskoles 50 Aars Jubilæumsdag, saadan har jeg bevaret det til i Dag — og det er mit stille Ønske, at jeg maa kunne bevare det saadan længe endnu. —

Tarmit.

FORSTANDER STRUNGES TALE PAA VESTJYSK KOSTSKOLES JUBILÆUMSDAG

Denne Skole bærer nu Navnet »Vestjysk Kostskole«. Dette Navn udtrykker ikke alene, at den ligger i Vestjylland, er en Del af denne Landsdel og skal udføre sin Gerning her, men tillige at den skal være præget af Vestjylland og være med til at præge Vestjylland.

Naar jeg derfor nu ved Skolens 50 Aars-Jubilæum skal fortælle lidt om Skolen, vil min Fremstilling først kunne faa sin rette Sammenhæng, naar jeg samtidig maa faa Lov at skildre »Vesterlandet« og dets Betydning saaledes som mine Indtryk af Egn og Folk er.

Ved »Vesterlandet« forstaar jeg den Egn, der bestaar af og ligger mellem Ringkøbing Egnen mod Nord og Varde Egnen mod Syd og strækker sig fra Sdr. Ommefloden mod Øst og Havet mod Vest.

Jeg er ganske vist ikke Vestjyde men Københavner, saa man maa regne med, at mine Iagttagelser ikke kan være saa indgaaende eller dybtgroende, som hvis jeg havde haft mine Barndoms- og Ungdomsoplevelser her. Men maaske min Beretning til Gengæld for manglende Dybde faar en mere oversigtsmæssig Karakter.

Det, som virker særligt betagende ved Landskabet her, er de vidtstrakte sandede og ofte lyngdækkede »Floder«, som i en aartusinde fjern Tid blev opbygget af de stride Smeltevandsstrømme, som vældede ud fra Isbræen, der endeløst dækkede Sydsandinavien, Østersøen og hele Østdanmark, og hvis Kant laa som en Mur, der hvor den jyske Højderyg, med Himmelbjerget og Ejerbavnehøj nu ligger, mens store Dele af Vestjylland var isfrit. Kun de saakaldte Bakkeøer ragede som flade Lerholme op over Smeltevandsstrømmene.

Det vidtstrakte Land har desuden noget saa usigelig oprindeligt ved sig, som intet andet dansk Landskab. Her har Menneskenes Puslen kun sat ringe Spor, og Fortidsfolkernes Mærker staar urørte af senere Slægters Virke.

Har man faaet Kærlighed til Egnen og dermed Evnen til at se, kan

man stundom føle Urtiden nær; den Tid, da Tundraen bredte sine Sumpe mellem Aasene. Endnu staar den vilde Bævreesp, Danmarks første Skovtræ, og hvirrer med sine Blade derude paa Dejbjerg Hede, og der staar ogsaa som Danmarks sidste Mindelse fra Tundratiden den lille Plante »Fjeldmelbær« og fører den sidste Kamp mod den sejrende Lyng. Tanken lader sig saaledes lede hen til hine fjerne Tider, da de første Mennesker angst for Ulv og Los frygtsomt bosatte sig her i Vesterlandet.

Men ogsaa senere Tider har efterladt sig Spor; Tider, da Landet bar tætte Egeskove. Paa Hedefladerne og helt ud i selve Klitterne staar Egepur af ældgammel Rod, der gaar favnedybt ned igennem Sandet. Dette Egepur minder om den mildere Periode, da Vesterlandet var rig paa Skov og Vildt; en Tid, hvori Menneskene rankede sig og blev Herrer i Landet og dristigt tog Fjordlandets Vige og Bredninger, ja, selve Havet i Besiddelse. De købslog med tilrejsende Romere, der i deres Beretning om Farterne paa »Thule« nævner Rindum her ved Ringkøbing Fjord. Det er saaledes det første danske Stednavn, der er historisk kendt.

Alle de vestjyske Aase krones af Stenalder- eller Broncealderhøje, hvori Stormænd og Sødrotter hviler. 80 pCt. af det Guld, der er fundet i Danmarks Gravhøje, skal være fundet i Vestjylland. Dette vidner om den Søfart, der har været her og om den Rigdomskilde, som Havets Nærhed har været for Befolkningen. Endnu langt op i den kristne Tid har Klitterne langs de halvaabne, vestjyske Fjorde været velstaaende og initiativrige. De store og skønne Kirker vidner derom; mens Kirkerne længere inde i Hedelandet var smaa og i de fleste Tilfælde vedblev at være kuldede, saa er Kirkerne i det tidligere Fjordland anselige Bygninger og alle forsynede med Taarn. Der har været Evne og Offervilje hos Fjordlandets gamle Slægter.

Langsomt, men usvigelig sikkert har den mægtige Nabo, Havet, afhøvet Kysten, hvor den sprang frem, og det afhøvede Materiale lagde den sydgaaende Kyststrøm i voksende Sandtanger foran Fjordmundingerne. Paa Kristian IV's Tid var Hølmølands Klit endnu kun $\frac{2}{3}$ af sin nuværende Længde; men undersøiske Revler begyndte allerede dengang at spærre og vanskeliggøre Sejladserne paa Ringkøbing Fjord, og til sidst var Fjorden ganske afspærret fra Havet. Havet kom paa Afstand fra Landets Befolkning. Rigdomskilden lukkede for sig selv; og da Landet blev hærget af Pest og Fjender, manglede Befolkningen økonomisk Evne til at rejse, hvad der sank i Grus. Landet blev folketomt, og Heden bredte sig, saa kun svage Konturer viste, hvor Oldtidsagrene tidligere var.

Det er med dette fattige Hedeland som Baggrund, man skal se Nutidens Vesterland for at forstaa den vestjyske Befolkning og forstaa, hvilken Fremdrift, der nu er at spore overalt i denne Egn.

Vestjyden er rundet af en ædel Folkerod, af de Slægter, hvis Høvdinger hviler i Aasens Gravhøje; Slægter, der ofrede loyalt til Guderne, som befør Havene og handlede med Romerne, som byggede de stolte Kirker, kæmpede under Niels Ebbesen ved Skjerna mod de holstenske Grever og led under Wallenstein's og Thorstonsens Hærgninger! Men de

mange Aarhundreders Hedetid og Armodstid har sat sit tunge Præg paa Vesterlændingen; et Præg, som det økonomiske Opsving gennem det sidste Par Menneskealdre med de store tekniske Fremskridt, særlig paa Transportvæsenets Omraade, har mildnet uhyre meget, selv om Vesterlandet stadig maa regnes for Danmarks fattigste Landsdel, og selv om Nøjsomhed stadig maa være dets Befolknings daglige Motto.

Paa de flade Hedestrækninger kan hver Enebærbusk, hver Tørvestak ses paa lang Afstand og i sin fulde Form, derfor giver »Fladerne« ikke den Næring for Fantasien, som Bakkeland og Skovegn giver. I Bakkerne bor Troldfolket, i Skovene fjæler Ellefolk og Fauner sig. Vestjyden er præget af Landskabet. Hans Fantasi er ikke særlig levende, han vurderer nøgternt og regner kun med synlige og haandgribelige Ting. Den vældige Himmelhvælvning spænder sig over ham fra Synskreds til Synskreds uden Afbrydelser af Bakkehæld eller Trækroner. Han kan ikke, som Adam og Eva forsøgte i Edens Have, skjule sig for Himlenes Herre; han er ligesom ene med ham, og altid blottet; dette giver hans religiøse Væsen en barsk og monumental Karakter.

Vestjyden har ringe Evne til at værdsætte det romantiske, det poetiske. Han er Rationalist. Maaske det romantiske Livssyn, der raadede over det meste af Landet i lange Perioder af det forrige Aarhundrede, aldrig naaede hertil, saa et helt Udviklingsled her er sprunget over, eller, hvad der er det mest nærliggende, hans barske, fattige Kaar kræver en jordbunden, fornuftsbestemt Livsførelse og medfører et tilsvarende Livssyn. Derfor er Vestjydens Tanke skærpet, og det er i den Forbindelse værd at lægge Mærke til, at de Stormænd, som i moderne Tid er fostret i disse Egne, næppe i noget Tilfælde har gjort deres Indsats paa de sproglige og kunstneriske Omraader, men derimod paa Tænkningens f. Eks. Professor Christiansen, N. J. Fjord, og man kan vel med en vis Ret ogsaa nævne Søren Kierkegaard. Vestjydens økonomiske Sans er ogsaa stærkt udviklet, men mere i Retning af at spare, at forhindre Udgift end af at gøre en økonomisk Indsats for at opnaa Vinding. Dette er sikkert den Rette Indstilling her paa Stedet; en Indstilling, der rummer de Slægters Visdom, som har maattet friste Livet i kummerlige Kaar i disse Egne gennem Hundreder af Aar, og dette kan være med til at belyse de Forhold, hvorunder Skolen her virker.

Vestjyden gaar saaledes ikke saa let i Tøjet, og det er derfor meget vanskeligt at starte nye Ting i Vestjylland, men det er rigtigt, har Vestjyden først faaet Tillid til en Ting gennem Afprøvning, saa svigter han ikke, og glemmes skal det ikke, at det var her i Vestjylland, at Bønderne sluttede sig sammen og startede det første Andelsmejeri.

Vestjydens rationelle Indstilling tvinger ham til at værdsætte Goderne efter den haandgribelige Nytte, man kan have af dem. Lærdom har saaledes Værdi i Forhold til den reelle Fordel, den kan medføre. Paa den Maade bliver der ganske vist ingen Plads for en Erasmus; men de Værdier, der ikke kan maales og vejes faar knap nok den Værdsættelse, der tilkommer dem. En Følge deraf er, at Højskoler ikke har kunnet trives i Vestjylland, de førte jo ikke til noget større; derimod har

Eksamensskoler nydt større Tillid, de kunde aabne Adgang til Stillinger, der kunde svare Regning.

I denne Egn blev saa for 50 Aar siden denne Skole lagt.

Tarm var paa den Tid en By paa et Par Hundrede Indbyggere. Den vestjyske Landevej gik dengang som nu igennem Byen; faa Aar forinden var Flokke af Stude drevet ad denne Vej sønder ud, og selve Vejen laa om Sommeren som et sandet og støvet Hjulspor, og om Vinteren som et Morads. Men der var altsaa lidt Bydannelse her, hvor den eneste Vej nord paa førte over Aadeltaet, og hvor Veje over Heden mod Øst førte ind mod den gamle Hærvej og mod Vest ud mod Klitlandet ved Havet. Her var et Vejknodepunkt. Og her besluttede man sig saa til i 1887 at oprette en Realskole. Det har været et voveligt Skridt at tage i de Dage og paa denne Plads; men der var særligt to energiske Mænd, der modigt og udholdende arbejdede for Planen. De to Mænd var Læge Kampmann og Sagfører Jensen. Der blev dannet et Aktieselskab, og man fik bygget den 2-etages Bygning, som vi kalder Hovedbygningen, her i den gamle Del af Skolen. Det har været en anselig og velindrettet Skole efter Datidens Forhold, og et Par Aar senere føjedes denne Gymnastiksal til.

Egentlig var det bestemt, at den senere saa bekendte Seminarieførstander Winther, Silkeborg, skulde have været Skolens første Leder; men da han i de Dage fik Tilbud om en større Stilling ved Seminariet, trak han sig tilbage, men henviste Skolens Bestyrelse til hans Ven Translatør Gregersen, Herning, der saaledes blev den første Leder af Tarm Realskole, der nu fik en helt pæn Start, men under meget beskedne økonomiske Forhold. Det er saaledes morsomt nu at se det første Aars Regnskab. Det blev indsendt til Ministeriet og udviste en samlet Indtægt og samlet Udgift paa 3722 Kr. Lærerlønningerne udgjorde 2572 Kr. fordelt mellem Bestyreren, to Lærere og en Lærerinde. Skolens Omsætning er nu ca. 90.000 Kr. aarligt. Et Par Aar gik det nogenlunde med Skolen; men saa gik den, uvist af hvilken Aarsag, tilbage i Elevtal. Translatør Gregersen trak sig ud af det og rejste til Amerika som en mismodig Mand, og han er antagelig død derude i det fremmede. Forstander Winther har givet en forstaaende og sympatisk Skildring af Gregersens i Elevsamfundets Aarsskrift af 1934. Gregersens første Kone døde, mens de boede her, og hun blev begravet paa Egvad Kirkegaard, hvor der i Dag er nedlagt en Krans paa hendes næsten udviskede Grav.

Men saa i 1894 kom den Mand til Skolen, der forstod at faa Bavn til at brænde. Det var Sofus Madsen-Mygdal, der blev Skolens Leder gennem 30 Aar, først som lønnet Bestyrer og siden 1898 som Skolens Ejer. Han kom til at betyde særdeles meget ikke alene for Skolens Trivsel, men i høj Grad for den talrige Skare af Elever, der nu sidder som Borgere overalt i dette Land og mindes deres Skolegang og Madsen-Mygdal i taknemmelig Glæde.

Jeg har aldrig kendt Madsen-Mygdal og hans udmærkede Hustru, som supplerede ham saa fortræffeligt, og som var en elsket Madmoder for de mange Kostelver. Mange blandt mine Tilhørere i Dag kan give

en langt fyldigere og i alle Maader bedre Skildring af denne særprægede Skolemand, end jeg kan; saa jeg vil nøjes med at sige nogle faa Ord om ham, skønt han her paa dette Sted burde være Midtpunktet, naar det drejer sig om en Beretning om Skolens Historie gennem dens første 50 Leveaar.

Madsen-Mygdal var initiativrig og iderig og havde kunstneriske Anlæg særlig paa det musikalske og dramatiske Omraade. Mest kendt er det imponerende og dygtige Arbejde, han gjorde for at dramatisere en Række Folkeviser; dette Arbejde optog ham saa meget i hans sidste Aar, at det vist egentlig var hans Mening helt at hellige sig Folkeviserne, da han i Februar 1924 kun 63 Aar gammel afhændede Skolen til tidligere Lærer ved Skolen, Jørgen Frandsen, der nu er Kantor i Odense. Madsen-Mygdal rejste herfra til Aarhus, men døde kun faa Maaneder efter. Hans Hustru overlevede ham en 7—8 Aar. De ligger begravet paa Hjørring Kirkegaard, hvor der i Dag er blevet nedlagt en Krans paa deres Grave.

Skolen havde i Madsen-Mygdals bedste Aar et uhyre stort Opland. Ikke alene var Egnen mellem Varde og Ringkøbing og helt ind til den jyske Højderyg et naturligt Opland; men der kom mange Kostelever fra Vendsyssel, Madsen-Mygdals Hjemegn, og fra Salling, og under Krigen kom der en Del fra de sønderjyske Landsdele. Men allerede i hans senere Aar blev dette Opland stærkt beskaaret ved Oprettelse af nye Realskoler overalt; men værst Skaar i Oplandet gjorde Oprettelsen af Skjern Realskole kun 4—5 km nord herfor. Elevtallet var derfor stærkt dalende, da Madsen-Mygdal afhændede Skolen, og under den nye Ejer, der kun havde Skolen i 1½ Aar, gik Elevtallet yderligere ned. Jeg overtog saa Skolen 1. August 1925 og i de første Aar, jeg havde Skolen, lykkedes det heller ikke mig at standse Tilbagegangen. Skolens Bygninger og Inventar var paa det Tidspunkt i meget forfalden Tilstand, og det vilde koste flere Tusinde Kroner at faa alt sat i forsvarlig Stand. Egentlig havde jeg købt Skolen i Haab om at faa Bevilling til at drive Forskoleseminarium her, da Hoven Kvindeskole, der hidtil havde forsynet Vestjylland med Vinterlærerinder, netop blev nedlagt i de Aar. Men Fru Nina Bang afviste mit Andragende.

Lidt trekantet var jeg ogsaa kommet til min Ejendom. Vi var egentlig to, der købte Skolen i Fællesskab; men da der skulde betales, var jeg ene derom. Der gik flere Maaneder, før jeg kunde skaffe de Penge, den anden Part skulde have klaret; det lykkedes omsider efter store Anstregelser fra min Families Side, og det bevirkede at min Skæbne var saa meget stærkere knyttet til denne Skole. Et Tilbagetog var ganske utænkeligt.

Nu stod jeg der med en forsømt Skole; al den Kapital, der var Mulighed for at skaffe, var gaaet til Udbetaling ved Købet; min Forskoleseminarieplan, der skulde have udfyldt de smuldrende Rammer, var omstyrtet; Skolen i stærk Tilbagegang (Elevtallet var faldet til 52), dens Opland indsnævret til et Minimum og dens Navn ved at gaa ud af Kurs, og naar dertil kom, at jeg selv var uden Erfaring m. H. t. den forretningsmæssige Side af en Skoles Drift, vil man kunne forstaa Situationens Alvor.

Langsomt gik hele Sammenhængen op for mig; men da steg det ogsaa til Rædsel i mit Sind. Det skulde altsaa være mig, hvis Navn Skolens Undergang skulde klæbes til.

Men da det saa mest haabløst ud for mig, gryede den Tanke i mit Sind, og den tog større Fart og stod mig klarere og klarere: Du skal tage Madsen-Mygdals Ide op, nemlig den at løfte Skolen op i et nyt Plan, saa den med de mange nyoprettede Realskoler som Grundlag kunde blive Vesterlandets lærde Skole og som saadan faa ny Betydning for det gryende Vestjylland, og uden i nævneværdig Grad at øve Konkurrence med de nye Realskoler, vinde det tabte Opland tilbage. Til sidst tog denne Tanke saa fast Plads i mit Sind, at den blev til mit »Kald«. Jeg erkendte for mig selv, hvad jeg nu her bekender, at jeg manglede Forudsætninger for at føre Planen ud i Livet. Min Uddannelse er utilstrækkelig, min Evner ret jævne, jeg var ganske blottet for Erfaringer og nu blank for Kapital. Men enhver stærk Følelse søger en logisk Begrundelse som Forsvar, og mit Forsvar over for mig selv fandt jeg deri, at det stod mig klart, og det vilde vist paa det Tidspunkt staa klart for enhver anden, at den Mand fandtes overhovedet ikke, som var velkvalificeret, evnerig, erfaren og pengestærk, og som vilde tage til Tarm og sætte en Livsgerning ind paa at genrejse denne Skole ved at omforme den til et Gymnasium. Nej, det var nu *mit* Kald, og det gjaldt kun, om jeg kunde være tro imod det og være udholdende.

Jeg forsøgte dog, om jeg kunde finde en kvalificeret Mand som Medleder. Paa et tidligere Tidspunkt havde jeg raadspurgt Kaalund-Jørgensen, der nu er Skolekonsulent for Folkeskolen og Seminarierne og en Tid havde han Tilbøjelighed til at ville gaa sammen med mig, men det blev alligevel ikke til noget. Jeg averterede saa og kom i Forbindelse med en Lektor og tre Adjunker, men de trak sig hurtigt tilbage, da de hørte, at det var Tarm, de skulde til. Jeg følte ikke dette som et Nederlag for mig; det var kun en Bekræftelse af, at det var mit Kald at føre den nye Plan for Skolen her igennem.

Alle Realskoler her i Vestjylland er Præliminærskoler, der findes kun Mellemskoler i de største og fjernere Byer som Herning og Holstebro; saa der kunde ikke opbygges et alm. Gymnasium efter Lov af 1903. Den eneste mulige Form for Studenterskole her var altsaa 2-aarigt Kursus efter Præliminærexamen. Derfor var det denne Skoleform, jeg maatte oprette. Men da Loven kræver, at de, der underviser Elever til Studentereksamen, skal have Skolebedseksamen fra Universitetet, maatte det gamle Lærerpersonele afskediges og nyt ansættes. De sidste Tilknytninger til den gamle Tarm Realskole eksisterede saaledes ikke mere. Fugl Fønix var opbrændt; men af dens Aske skulde Æventyret i den lille vestjyske Stationsby opstaa: den Artiumsskole, som nu bærer Navnet »Vestjysk Kostskole«.

Mine unge Medarbejdere og jeg tog frisk fat paa Opgaven. Der meldte sig forbavsende mange Elever i I G, men ogsaa Realklasserne fik forøget Elevtal; og vi havde de uerfarnes sørgløse Mod. Men det første Hold, vi havde oppe til Studentereksamen gik det daarligt for. Jeg beklager det

kun for de stakkels Elever, som var os betroet, ja, det smerter mig stadig; men for os andre blev det en gavnlig Lære. Naturligvis blev Elevtilgangen det næste Aar meget ringe, og det var slemt for Skolens Økonomi; men det staar for mig i kær Erindring, at en af Skolens Lærere kom til mig og var rystet ved Tanken om den økonomiske Krise, jeg kom ind i. Vedkommende tilbød at gaa for halv Gage; noget, jeg naturligvis ikke vilde gaa med til. Men jeg følte, at med et Lærerpersonele af den Aand kunde der efter Nederlaget følge en Sejr.

Det kom efter dette første Eksamensuheld til at staa som en Rædsel for Elever og Forældre, at de unge skulde til København for at aflægge Eksamen, med fuldt Pensum og efter kun to Aars Forberedelse.

Der var derfor tre Ting, der maatte naas, før Befolkningens Tillid til denne Skole kunde vindes tilbage. Der maatte for det første skabes Mulighed for, at Undervisningen kunde gøres fortløbende gennem 3 Aar, saa der for de Elever, der var i den alm. Gymnasiealder, kunde blive en mere skolemæssig — mindre kursusagtig — Læseplan. Den anden Ting, det var en Nødvendighed at opnaa, var Statsanerkendelse, hvorved Eksamenspensum for Eleverne sattes betydeligt ned, saa Eksamensarbejdet derved blev gjort mere overkommeligt for dem; og den tredie Ting var, at der maatte opnaas Ret til at afholde Eksamen herhjemme paa Skolen.

Alle disse tre Ting er nu gennemført; og Skolen kan glæde sig ved at have vundet Befolkningens Tillid tilbage. Nederlagets Virkninger er slettet ud.

Samtidigt med, at der maatte kæmpes for Rettighederne, var der lokalt mange Ting at ordne. Det store Problem i Vestjylland, Trafikproblemet, berørte i høj Grad Skolen. Der maatte saaledes i lang Tid etableres Rutebilforbindelser til flere Sider, indtil Banerne efter min idelige Hamren paa deres Kontordøre indrettede Tog og Køreplaner, saa de blev brugbare for Skolen. Jeg kan saaledes nævne, at medens der de første Aar kun var en tre-fire Elever fra Nr. Nebelegnen, og disse maatte være Kostelever, saa er der nu paa Grund af en bedre Togforbindelse omtrent 30 Elever fra den Kant; og de kan bo i deres Hjem nu.

En kort Periode arbejdedes der ogsaa paa at knytte Skolen her og Realskolen i Skjern sammen som forenede, vestjyske Skoler; men maaske det var godt, at der ikke blev noget ud af den Plan; usandsynligt vilde det ikke have været, om den revolutionerende Byggeplan, der gennemførtes her i 1934—36 var foregaaet ved Afdelingen i Skjern. Det vilde da have været knap saa berettiget at holde Fest for den Skoletradition, vi her fejrer i Dag.

Skolens Lokaler og Samlinger har igennem den halve Snes Aar, Artiumsafdelingen har eksisteret, været Genstand for overvældende Forandringer; intet maatte være diletantisk; saa, hvor der blev sat ind, skulde det bedste præsteres. Snart var det et nyt Lokale til alm. Undervisning, der skulde bringes til Veje, snart et Fysiklokale eller Kemilokale. Og da saa de fornødne Lokaler inden for de eksisterende Bygningsrammer var bragt i Stand, saa var de alle blevet for smaa til det voksende Elevantal. Det blev derfor nødvendigt at frigøre sig fra de gamle Bygnings-

rammer og lave noget helt nyt; men derved var det tidligere møjsommeligt tilvejebragt næsten gjort værdiløst. Der blev en Revolution. Men ud af Revolten stod den moderne Skole, vi nu har. Vi har ikke flere Lokaler, end vi havde før; men de er større. De gamle Rammer er sprængt; og den Udvidelse, der nu snart er ønskelig m. H. t. Forøgelse af Klasseværelsernes Antal, kan uden tekniske Vanskeligheder føjes til.

Parallelt med og gribende dybt ind i de mangfoldige Planer af pædagogisk, trafikal og materiel Art løber samtidig de økonomiske Planer, og de har været af en saadan Mangfoldighed, at det vilde være mig umuligt at rekonstruere i min Hukommelse alt, hvad der er sket i saa Henseende. Naar jeg ser tilbage paa det forholdsvis korte Spand af Aar, som Organisationerne af Artiumsskolen har taget, kommer jeg til at tænke paa Aalen i Carl Ewalds Eventyr, der til alt siger »man maa sno sig«. Og selv om jeg maa siges at have ringe Lighed med en Aal, maa jeg indrømme, at jeg har snoet mig saa meget, at jeg ikke længer kan følge mine Vridninger og andre aldeles ikke. Dette kan bære Præg af Upaalidelighed; men gennem alle Bugtninger og gennem mørke og lyse Tider har det staaet som en Ildstøtte for mit indre Syn, dette, som jeg kalder mit »Kald«.

Kun en Gang blegnede det for mig, og det var i dette Foraar og For sommeren. Paa Grund af nogle Transaktioner i Anledning af Byggeoverskridelserne fra 1934—36, var jeg kommet i en Situation, jeg i nogle Maaneder ikke kunde magte, og Skolen kom i Betalingsvanskeligheder, der ved den derved opstaaede Nervøsitet yderligere forværredes. Jeg blev Genstand for nogle Ydmygelser, som jeg ikke kan bebrejde nogen, men Ydmygelser, jeg gerne vilde have været fri for. Men det, der for en kort Tid tog Modet fra mig var, at min Tro paa, at jeg havde faaet et Kald, svækkedes. Var det en Illusion, det der hidtil havde givet mig Held til at lede Skolen gennem Skærgaarden. Tvivlen lammede. Men som det saa sortest ud, var der en Kreds af vestjyske Mænd, der hjalp mig over den værste økonomiske Krise, og da der tillige kom Pengehjælp fra en anden Kant, var den akutte, voldsomme Krise overstaaet. Men Skolen er Rekonvalescent og ikke økonomisk stærk; dog er det min Tro, at der snart bliver en saadan Ordning for Skolen, at den Tryghed m. H. t. dens Drift, som har været Maalet for 10 Aars Stræben bliver en Kendsgerning. Naar det er sket, er der kun eet tilbage, som hører mig til at ordne, og det er at faa Skolen gjort til en selvejende Institution. Saa er min egentlige Opgave sluttet, saa er jeg naaet til mit Maal: at bane Vejen ved at gøre Skolen til en tilgængelig og tiltalende Virksomhed for en kvalificeret og evnerig Pædagog, der kan gøre den store Indsats i vestjysk Kulturliv.

Og det er mit Haab, at Skolen i det næste halvt Hundrede Aar maa være et værdifuldt Led i det gryende Vestjylland; præget af Vestjylland og prægende Vestjylland igen.

Translator Gregersen
1887—1894

S. Madsen-Mygdal
1894—1924

Kantor Frandsen
1924—1925

Strunge
1925—

VESTERLANDS-KANTATE

TEKST: KNUD STRUNGE · MUSIK: AKSEL ANDERSEN

Sopran-Solo Højt paa sin Hvæiving end Nordstjernen straalér
koldt over Evigheds-Is.
Snebræen endeløs, tyngende dækker
Grundfjældets funklende Kis.

Recit.: Brusende Fosse fra Østbræen strømmed mod Vest,
før i det graanende Hav de hendøde, Land de aflejred
gulligt og goldt om den mosgroede Lerholm.
Havvasket Vejlen i Vinteren laa,
grønt den i Sommerglans lyste.
Bæver og Odder i Isstrømmen Laksene fisked.
Ulvenes Tuden fra Birkekrat gjalded i Natten;
rædde da Rener tæt trykked sig sammen.
Flintvæbnet Mændene lurende sneg sig Bytte at hente
angst selv for Vildmarkens tandhvasse Rovdyr.

Herre-Kor: Mennesket værgeløst tyktes at være
overfor Tundraens glubende Fjender.
Aanden dog vandt ham Styrke og Ære.
Hersker han blev. — Alverden han vinder.

Dame-Kor: Nordstjernen nejer sig dybt paa sin Buc.
Varmende stiger nu Solgudens Lue.
Fjordlandets Holme med Vildkrat sig dækker.
Fastlandets Jord under Storskoven sig lægger.
Tæt skjuler Krattet den grytende So.
Egene skygger for Uroxens Ko.

Manden sit Fristed i Landet har taget.
Vilddyret bort fra sin Jord han har jaget.
Skovtræ gav Tømmer, og Skovbunden Muld.
Agre nu bølger med Kornaksets Guld.
Straatækte Hytter med Arne og Bord,
Kvinderne røgter, et Fredshjem paa Jord

Recit.: Modige Mænd med Spyd og med Sværd
Hjemmene vægger mod Ransmænd og Bjørne.
Søfarne Romer snart Fjordlandet gæster.
Guldskat fra Syden med Ravet ombyttes.
Vaaben af Bronze stolt Mændene bar;
Kvinde med Smykke, Kvinde først var.

Lurene gjalder.
Kampfældet Høvding nu stedes til Hvile
højt paa sin Aas og med Syn over Havet.

Mægtige Hav! Rigdommens Kilde! Rædslernes Skød.
Havet alt giver! Havet alt tager!
Hav være Mand naadig!

Bedste Offer Havet kræver, dybt i Bølge
Solvogn sænkes under Dødbjergaasen.

Odins Ravne fløj over Lande,
Bukkekerren drøned i Sky.
Livslænge Nornagæst Vesterland gæsted.

Vikinger drog ud fra Fjordlandets Vig over aabent Hav.
Kelterlands Guldet de røverisk hented.
Drøjt de ved Vinter i Gildehal praled om blodige Daad
Frø dog i barskeste Sjæle var kasted af fromme Munke.
Gudehavs Planker for Økserne splintres.
Højt nu fra Bakkehæld Kirkerne lyser.
Præsten taler om Livsens Kilde til Mand og til Kvinde.
Barnet han kærligt oplærer.

Tenor-Solo. Kristi Ord fra Altre høje
Blandet Kor: trodsigt Sind saa blidt kan bøje
Munkes fromme Ottesange
mildt genlyder over Vange.
Ottesange mildt genlyder over Vange.

Stensat knejser Lensmands Gaarden,
værgе skal den Lov og Orden,
Heltens Kamp for Landefreden
raser her ved Skjerna-Bredden.
Kampen staar ved Skjerna-Bredden.

Blandet Kor: Sort hæver Sky sig af Kimmingen op.
Stormene rusker i Klittagets Top.
Rovmaagen jager langs Kysten og skriger,
skumhvide Bølger i Brændingen stiger.
Mægtige Hav.

Stormene hviner og pisker paa Vandet.
Række for Række slaar Bølger mod Landet.
Graadigt de raner af Fjordlandets Kyster;
Byttet de kaster, hvorhen det dem lyster.
Mægtige Hav.

Recit.: Vredladent Havet i fraadende Vælde raser i Stormen,
slaar imod Kysten og Revler opkaster.
Sandtangen spærrer for givtige Fjorde,
aflaaser Landet fra Rigdommens Kilde.
Fjenderne hænger, og Pesten grasserer;
Lensgaardens Fløje forladt snart henligger, synker i Grus.
Folketomt Landet af Lyngen besættes.
Armod blev Herre, hvor Sødrotter raaded.
Stimænd og fredløs paa Heden huserer.
Loven ej naar dem.
Skøjerne Boplads ved Dødbjerget fandt;
Huler de grov sig i Høvdingegraven.

Sensommer-Solen glødende staar over blomstrende Hede.
Sitrende Varmen af Lyngfladen stiger,
løfter i Synskredsen blaanende Luftsyn.
Talrige Furer i Lyngskjoldens Mør sønderud viser.
Vuggende Drifter af sindige Stude Vejsporet følger.
Stilhed og Ensomhed tæt om dem ligger.
Tungsindet Rødder i Sindene slaar.
Mennesket dør, hvis Guds Aasyn det skuer;
skaber saa Gud i sit eget Billed.
Hedebo kæmper mod Armod og Al;
barsk bli'r hans Sind, og hans Ryg bliver kroget;
barsk derfor Gud i hans Syner fremstaar
over de vildsomme Klitter og Heder.

Drengen i Sludvejret Faarene vogter
trodsig, forkommen sit Dagværk han røgter;
højt paa en Sten han sin Gud forbander.
Gud i sin Vælde dog dybt ham nedbøjer.
Roden det bliver til Visdoms-Lære.

Sopran-Solo: Havet ude, Fordland inde
kunde ej hinanden finde.
Usle Hjul-por østerpaa
over brune Heder laa.
Kun ad Veje sønderud
biagtes der ad Lande Bud.

Blandet Kor: Det fløjter og hviner. Alverdens Maskiner
rasler og smælder; Nytid de melder.
Rytmen fortryller; Livet den hylder.
Vesterland summer, vaagner af Slummer.

Recit.: Luften brat flænges af skingrende Fløjt.
Hvide Dampstød imod Skyerne stiger.
Gungrende højt, ad Staalskinne-Vejen Kæmper fremiler.
Blanksorte Veje i Vesterland knytter Landsby til By.
Stenoliedrevne Lastbils-Uhyrer drønende iler
fremad paa Vejenes Kampestensbane.
Havnen mod Syd for Havet oplukker.
Ensomhed viger. — Nytid begynder.

Rigdom spredes over Heder.
Naaleskove vokser frem.
Agerfelter tavler Landet.
Slidsomt Mand og Kvinde skaber
nye Hjem paa Oldtids-Ager.
Samarbejde Bønder øver,
Byen fremstaar. Kirker knejser.
Liv paa ny i Vesterlandet
vaagner af sin lange Dvale.
Legemskraft og smidig Ynde
Dreng som Pige fik i Gave.
Vaagen Ungdom lærelystent
higer efter Aandens Lys.
Skoler fremstaar, Lærdomssteder.
Ild at tænde, Lys at bringe.

Blandet Kor:

Vesterlandets lærde Skole
dybt har Rod i Hedeland.
Barn af Præst af Arbejdsmand
søger hid ad lange Veje
Kundskabs-Lys at faa i Eje.

Vesterlandets lærde Skole
klassisk Klarhed, Kristi Aand
samle skal med nænsom Haand.
Fortids Daad og Nutids Snilde
vælder her som Kundskabs-Kilde.

Recit.:

Klit og Hedes spæde Blomster
aldrig stærke Farver sætter
Danmark i din Blomsterkrans.
Skønne Fædreland modtag dog
Sønnen din som nylig vaagned
stærk og stor han gerne tjener
dig, hvorhen du kalder ham.

Hvor yndefuldt og broget ligger
vort danske Land i Sommerdagen,
omflydt af Bælter, Sund og Hav
med Fjord og Næs i Tusindtal
med Bakker og med Dal.
For danske Øers Flok især
den jyske Halvø trofast lær
mod Vesterhavets Bølgehær.
I Haab, i Kærlighed og Tro
som danske Folk vi her vil bo;
vel Slægt for Slægt skal under gaa;
men gamle Danmark skal bestaa
saa længe Bøgen spejler
sin Top i Bølgen blaa.

STUDENTEREKSAMINERNE I JUBILÆUMSAARET (1957)

Matematisk-naturvidenskabelig:

Halvor Andersen 4,25.
Erik Damgaard 5,03.
Søren Andr. Klitgaard 5,89.
Signe Laursen 7,19.
Christian Lauritzen 5,89.
Maja Lauritzen 7,03.
Hugo Nielsen 7,78.
Johs. Oddershede 5,17.
Aage Ottow 7,17.

Nysproglig:

Karl Otto Flytkjær 6,38.
Thorvald Jakobsen 6,03.
Henning Johansen 5,74.
Johannes Korsholm 4,92.
Knud Lassen 6,31.
Agnete Rasmussen 4,28.
John Sørensen 5,95.

PRÆLIMINÆREKSAMINERNE I JUBILÆUMSAARET (1957)

Johannes Abelskov 7,31 mg×.
Laurids Antonius 6,67, mg.
*Helge Buhl 7,17, mg×.
Niels Bækbo 7,04, mg.
Inge Christensen 4,98, g.
*Esther Hansen 7,50, ug÷.
Holger Jakobsen 6,07, mg÷.
*Charles Jensen 5,50, g×.
Erik Tange Jessen 6,09, mg÷.
*Niels Johannesen 7,83, ug.
*Mogens Johansen 7,25, mg×
*Else Jørgensen 7,15, mg.
*Poul Kjær 7,23, mg×.
*Kristen Kristensen 7,52, ug÷.
Birte Lauritsen 6,47, mg÷.
Christa Laursen, 7,60, ug÷.

*Svend Laugesen 6,58, mg÷.
*Rita Leding 7,67, ug÷.
Ingemann Nielsen 5,27, g.
*Sigvald Nielsen 7,56, ug÷.
*Kurt Norup 6,42, mg÷.
Christian Pedersen 6,76, mg.
Niels Anfred Petersen, 7,62, ug÷.
Karen Thorø Petersen 5,93, g×.
Povl Fr. Povlsen 6,29, mg÷.
*Thorvald Resting 7,23, mg×
Søren Peter Sørensen 6,00, mg÷.
*Svend Aage Uhre 7,21, mg×.
Magny Vadgaard 5,51, g×.

De med * afmærkede er eksamineret i Fransk.

GENERALFORSAMLINGEN DEN 29. AUGUST 1937

»Elevsamfundet«s aarlige Mødedag paa Vestjysk Kostskole i Tarm — den sidste Søndag i Aug. — faldt i Aaret 1937 sammen med Skolens Jubilæumsdag, Søndag den 29. Aug. Dagen forløb saaledes ikke efter det sædvanlige Mødeprogram, idet »Elevsamfundet«s Medlemmer — el. rettere alle Skolens forhenværende Elever — (hvilket burde være identiske Begreber!) var blandt de af Skolen til Jubilæumsfesten indbudte Gæster.

Umiddelbart efter at Jubilæumshøjtideligheden i Skolens Gymnastiksal var til Ende, forsøgte flere Foreningsmedlemmer med Foreningens Formand, Frk. Eva Nielsen, Silkeborg — om hvem det straks skal siges, at hun gennem lang Tid egenmægtigt havde gjort det ud for Foreningens samlede fungerende Bestyrelse — at danne Generalforsamling; men da Medlemmerne — hvad naturligt var — var mere optaget af Samværet med gamle Skolekammerater og alt det nye, der var at se paa Skolen, mislykkedes dette i første Omgang. Tilsyneladende havde kun faa Forstaaelsen af, at hvis Skolens gamle Elever forlod Tarm igen, uden at der var valgt en ny Bestyrelse i »Elevsamfundet« var det ensbetydende med, at Foreningen var gaet ind.

Til al Held lykkedes det i Aftenens Løb under Udfoldelse af megen Energi og Taalmodighed at faa troppet ca. 50 Medlemmer sammen i et af Skolens Klasselokaler, hvor der herefter afholdtes Generalforsamling.

Skovrider Thyssen, Ebeltoft, fra hvem Initiativet til den ovenfor omtalte Energi — og Taalmodighedsudfoldelse udgik, indledede Generalforsamlingen og meddelte med tilbørlig Alvor Deltagerne, at saafremt der ikke paa denne Generalforsamling blev valgt en ny Bestyrelse, var Foreningens Historie afsluttet. Skovrider Thyssen understregede dernæst, at »Elevsamfundet«, ligesaavel som alle andre Skolers Elevforeninger, *havde Opgaver at løse*, der gjorde den eksistensberettiget og paapegede det uheldige og forkastelige i at Foreningen — endog paa Skolens Jubilæumsdag — skulde have Lov at opløses, efter at mange gennem Tiden — Foreningens Stiftere ikke at forglemme — havde gjort et stort og for-

tjenstfuldt Arbejde i dens Tjeneste. — Det maatte ikke ske, hverken af Hensyn til Skolen eller dens gamle Elever.

Skovrider Thyssen udtalte videre, at naar »Elevsamfundet« i det hele taget eksisterede som Forening endnu i Dag, skyldtes det utvivlsomt dens Formand, Frk. Eva Nielsen, der — som tidl. nævnt — paa Jubilæumsdagen var — og langt tilbage i Tiden havde været — Foreningens eneste fungerende Bestyrelsesmedlem. Skovrider Thyssen sluttede med at bringe Frk. Nielsen en Tak for energisk og pligtopfyldende Arbejde for Foreningen, hvorefter Frk. Nielsen af en Forsamling, der var fuldt enig med Hr. Thyssen, modtog et velfortjent Hurra.

Nu skulde der herefter vælges en ny Bestyrelse. —

Valgene — som Bestyrelsen i Parantes bemærket for Fremtiden vil søge betragtet som borgerligt Ombud, saaledes at Undsigelser og Afslag m. m. helt og holdent mister deres Gyldighed — foretoges, og Bestyrelsen kom herefter til at se saaledes ud — paa Tryk:

stud. jur. Hugo Noes, Ringkøbing (Formand).
Fru cand. mag. Holst, Tarm (Kasserer).
Bankdirektør J. Olesen, Tarm.
Boghandler J. Jacobsen, Skern.
stud. pharm Aage Ottow, Skern.

Skovrider Thyssen modtog til Slut som Dagens Mand en Tak og et dunderende Hurra — og herefter ændredes den arbejdende Generalforsamling, lige saa hurtigt og ubemærket, som den var stiftet, til atter festende og dansende gamle Elever.

Den nye Bestyrelse vil gerne benytte sig af Lejligheden og paa dette Sted bringe Foreningens tidl. Formand, Frk. Eva Nielsen, en hjertelig Tak for fortjenstfuldt Arbejde og — ikke mindst — sjælden Udholdenhed — og

Hr. Skovrider Thyssen bringer Bestyrelsen hermed sin bedste Tak, fordi han ved sin resolute Indgriben i et kritisk Øjeblik, til Gavn og Glæde for Vestjysk Kostskoles og dens gamle Elever, bevirkede »Elevsamfundet«s fortsatte Bestaaen.

»Elevsamfundet«s Bestyrelse.

Hugo Noes.

NY MEDLEMSLISTE

- Aastrup, Fru, Købmand, Ulfborg (1893).
Abildstrup, Redaktør, Ringsted (1905).
Agerbo, Johs., Svineslagteriet, Skern (1929).
Andersen, Carl, Postassistent, Fjerritslev (1931).
— Gerhard, cand, mag., Tarm.
— Smedegaard, Landsretssagfører, Herning.
Bang, Arthur, Læge, Mathiasgade 20, Viborg (1912).
Beck, Peter, cand. mag., Tarm.
Beyer, Aksel, Lærer, Risskov, Aarhus (1920).
Birkmose, Dyrslæge, Aabenraa (1905).
Bro, Asta, Tarm (1933).
Broeng, Førstelærer, Vrøgum (1920).
Buck, Edith, Slotsg. 14, Slagelse (1925).
Buck, Købmand, Tistrup.
Bundgaard, Jens, Nr. Nebel.
Bundgaard, Kn. Afdelingschef, Peter Jessen Silkeborg (1931).
Busch, H., Trafikassistent, Østerbro Banegaard, Kbh. (1911).
— A., Chauffør, København (1913).
Bødker, Laurids, stud. mag., København (1934).
Christensen, Andr., Nymindegab Kro, Nr. Nebel (1927).
— Elna, Hemmet (1922).
— E. Haulund, Valby.
— E. U., Direktør, København V.
— Gunnar, Søndervang, Tarm (1930).
— Per, Plantørboligen, Tarm (1900).
— Th., Varde Bank, Ølgod (1929).
Dal, Knud, Glamhøjgaard, Brabrand.
Eliassen, Bodil, Fru, Læge, Amtssygehuset, Aalborg (1913).
Fabricius, Arne, Løve Apotheket, Nykøbing F (1924).
Fredbøg, Alfred, Lærer, Kristianiag. 7, Aarhus (1932).
Friis, Nanna, Lærerinde, Solbjerg, Mors (1923).
Gottlieb, Kaj, cand. pharm., Apoteket, Roskilde (1930).
— Mogens, Journalist, Korsør (1930).

- Gudiksen, Erik, Læge, Bispebjerg Hospital (1920).
 — Svend, stud. vetr., Ølgod (1922).
- Guldvang, S. A., Kibæk Station.
- Gravesen, Palle, Forretningsbest., Horsens (1891).
- Gravholt, Emil, Hostrupgaard, Veerst St.
- Grene, Chr. C., Købmand, Skern.
- Grønborg, Søren, Toldboden, Struer (1930).
- Grønlund, Carl, Skotøjshandler, Skern.
- Grønning, Henrik, stud. mag., Koll. I, Aarhus (1935).
- Hammersvang, E., Brugsforen., Tistrup (1911).
- Hansen, Else, Bankbogholder, Roskilde (1928).
 — Jeppe, Gaardejer, Brænderigaarden, Spjald.
 — Nedergaard, K., Hampenbjerg, Hampen.
 — Niels, Redaktør, Aabenraa (1900).
- Hauge, Erna, Tistrup (1929).
- Henriksen, Arne, cand. mag., Tarm.
- Hestbeck, Teglværksejer, Tessinghus, Ø. Assels, Mors (1891).
- Hjerk, Arne, Ingeniør (1913).
 — Rigmor, Frederiksberg Husholdningsskole (1925).
- Holst, Gudrun, Skolegade, Tarm (1934).
 — Lydik, cand. mag., Tarm.
- Jacobsen, Boghandler, Skern.
 — Signe, V. Pedersens Boghandel, Maribo.
- Jensen, Anna, Politikontoret, Silkeborg (1920).
 — A., Assistent, Ringkøbing.
 — Agnete, Hjortborg, Bispebjerg Hospital, Kbh. (1923).
 — Bernh., stud. mag., Mølbakke, Hinnerup (1931).
 — Børge, Hinnerup.
 — Gudrun Busch, Apoteket, Tarm (1933).
 — Holger, Landsdommer, Viborg (1893).
 — Harald, Sct. Lukaspl. 6, Aarhus (1905).
 — Jens Ladekær, stud. med., Herluf Trollesg. 43, Aarhus (1935).
 — Julie, Kærgaard, Ølgod.
 — Karen Margr., Aarhus (1930).
 — Kirstine, Sæby Sygehus, Høng (1932).
 — Th. Bollerup, Tarm (1931).
 — Severin, Sønderho (1932).
- Jeppesen, E., Overinspektør, Ringkøbing.
 — Niels, Rindom, Ringkøbing (1934).
- Jessen, Bjørn, cand. mag., Randers Statsskole, Randers.
- Jochumsen, Ketty, Outrup (1934).
- Jørgensen, Aage, Frederiksberggalle 32¹, Kbh. (1931).
 — Ella, K. F. U. K., Esbjerg (1931).
 — G. A., Lærer, Aarhus (1904).
 — Lydia, Lærerinde, Ansager (1926).
- Klitgaard, A. Fru, Borris (1910).

- Klitgaard, Inger, Borris (1936).
 — Kirstine, Borris (1932).
 — Svend, stud. polyt., København (1933).
 — Søren Andreas, Borris (1937).
 Knudsen, Dan, Apoteket, Balling (1934).
 Kristensen, Morten, stud. jur., Jernbaneg. 3², Kbh. V. (1936).
 — Per Zachø, Aarhus (1934).
 Krogh, S. A. L., Bogholder, Ringkøbing (1904).
 Larsen, C. E., cand. mag., Tarm.
 Lassen, G. Kaj, Assistent, Glostrup.
 Laursen, Laurits, Læge, København V.
 Madsen, Ankjær, Billum (1928).
 — Henning, Savværksejer, Randers (1929).
 — Jacob, Kommunekontoret, Esbjerg.
 Madsen, Clausager, Læge, Flauenskjold (1912).
 Malling, Lærer, Varde.
 Mathiesen, Chr., Turisthotellet, Svendborg (1928).
 Mikkelsen, Bendt, Mejerist, Bagerg. 38¹, Svendborg (1923).
 — Malermester, Tarm.
 Moberg, Fru, Dyr læge, Lunde J. (1930).
 Mortensen, Chresten, Hillerup, Ribe (1931).
 — Ellen, Fru, Tandlæge, København.
 Mouritzen, Bankbogholder, Tarm (1914).
 Muldbjerg, E., Pulitifuldmægtig, Skern.
 — Jens, Skern (1932).
 — K. R., Skern.
 Nedergaard Hansen, Forstkandidat, Selde, Roslev.
 Nielsen, Aage, Tarm.
 — Anna Defektrice, Silkeborg (1921).
 — Charles, Trafikass., Aarhus.
 — Eva, Silkeborg (1923).
 — Jacobi, Fabrikant, Skern (1915).
 — Marie, cand. mag., Tarm.
 — M., Fru, Postkontoret, Horsens (1920).
 — M. K., Journalist, Viborg (1920).
 — S. J., Manufakturhandler, Tarm (1891).
 — Søren Krogh, Skærbæk. Nr. Kollund (1932).
 — Viggo, Tømmerhandler, Brande (1906).
 Noes, Hugo, stud. jur., Rindom, Ringkøbing (1936).
 Noesgaard, Helga, Fru, Skærum Mejeri, Vemb (1927).
 Næss-Schmidt, Gunver, Ringkøbing.
 Nørgaard, Isaksen, Overlærer, Struer (1901).
 Olesen, Bankdirektør, Tarm.
 Ormstrup, Apoteker, Hals (1893).
 Oppermann, Dommerfuldmægtig, Rudkøbing.
 Ottow, Aage, stud. pharm., Skern (1937).
 Pedersen, Ejnar, Aadum Mejeri (1931).

Pedersen, Ellen Margrethe, Centralskolen, Holbæk (1934).
 Petersen, Jens, Bogholder, Hadsten.
 — A., Odgaardsvej 42, Skive.
 Rask, Kirstine, Danebod, Fynshav Als (1921).
 Rasmussen, R. G. Grove, Overtoldkontrollør, Slotsg. 26,
 Odense (1892).
 — Steffen, Lærer, Skanderborg.
 — Viggo, Ingeniør, Viborg (1913).
 Risdal, Agnes, Fru, Kreditforeningsfuldmægtig, Ringkøbing.
 Rye, Postmester, Nordborg (1900).
 Schou, Elisa, Fru, Lægeboligen, Gudumholm (1931).
 Sillesen, S., Købm., Nymindegab (1914).
 Simonsen, Hans Jørgen, Tarm (1931).
 Skak, Ellen, Frk., Tandlæge, Trøstrup Teglværk, Videbæk.
 Skow, Kirsten, Ringkøbing (1935).
 Strunge, K., Skoleforstander, Tarm (1911).
 Svensgaard, Dyrnlæge, Holstebro.
 Søkjær, København.
 Sønderby, Erik, Tarm.
 Sørensen, N. E., Gaardejer, Tarm (1911).
 — Trafikassistent, Aarhus (1919).
 Torbøl, H. C., Ingeniør, cand. polyt., Odense.
 Thyssen, Aksel, Skovrider, Ebeltoft (1907).
 Thylvad, J. J., Ingeniør, Viborg (1892).
 Tønnesen, Ane Marie, Ribe.
 Uhre, Aage, Gaardejer, Ølgod (1919).
 Vinten, Fru, Overlærer, Augustenborg (1895).
 Wille, Børge, exam. pharm., Ringkøbing (1933).
 Zacho, Peer, Aarhus.
 Østergaard, Karen Marie, Houen (1933).

162 Medlemmer.

*Indbydelse til og Program for Mødedagen
 i August udsendes i Slutningen af Juni*

